

22.10.2018

416/08.01.01.01/2018

Liikenne- ja viestintäministeriö

**HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE -KUNTAYHTYMÄN LAUSUNTO JUNALIIKENTEEEN
JÄRJESTÄMISEN PILOTTIHANKKEESTA SEKÄ OSTO- JA VELVOITELIIKENTEEEN
KEHITTÄMISESTÄ**

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa junaliikenteen järjestämisen pilottihankkeesta sekä osto- ja velvoiteliikenteen kehittämisestä. Liikenne- ja viestintäministeriö suunnittelee rautateiden osto- ja velvoiteliikenteen seuraavaa kautta vuodesta 2020 alkaen. Nykyiset ostoliikennesopimus ja päätös velvoiteliikenteestä ovat voimassa vuoden 2019 loppuun. Tulevalla kaudella on tarkoitus pilotoida yhdessä alueiden kanssa alueellista liikennettä sekä tarkastella muutoinkin osto- ja velvoiteliikenteen kokonaisuutta ottaen huomioon alueiden tarpeita. Hallitus on päättänyt, että rautateiden henkilöliikennepalvelut avataan kilpailulle vaiheittain. Ensimmäisenä kilpailutetaan Etelä-Suomen taajamajunaliikenne. Kilpailutetun liikenteen on tarkoitus alkaa kesäkuussa 2022.

HSL haluaa kiittää Liikenne- ja viestintäministeriötä lausunnon pyytämisestä. HSL pitää junaliikenteen kilpailutukselle asetettuja tavoitteita kannatettavina ja korostaa, että nyt tehtävä osto- ja velvoiteliikennesopimus toimii myös kilpailutetun liikenteen lähtötasona.

Lausunnossaan HSL toteaa seuraavaa:

Liikkumistarpeet ja palvelutaso

HSL vastaa Helsingin seudun 15 kunnan alueelle tehtävästä liikennejärjestelmäsuunnitelmasta, joka tehdään osana koko seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL 2019 –suunnitelmaa. Suunnitelma valmistuu keväällä 2019. Asukasmäärän kasvu Helsingin seudulla vuoteen 2030 mennessä on n. 250 000 asukasta. Tämä merkittävä kasvu tulee huomioida myös HSL-alueen ulkopuolisen junaliikenteen kehittämisessä 2020-luvulla. MAL 2019 –suunnitelmassa ollaan esittämässä Z-junien ruuhkavuorojen tihentämistä sekä R- junien tarjonnan lisäämistä. R-junatarjonnan merkittävämpi lisääminen edellyttää Pasila-Riihimäki 2.vaihetta, joka on myös MAL-toimenpiteenä mukana. Liikenteen tihentäminen mahdollistaa paremmat pendelöintiyhteydet ja lisää joukkoliikenteen houkuttelevuutta henkilöautoon nähden.

22.10.2018

416/08.01.01.01/2018

Osto- ja velvoiteliikenteen tarjonnan kehittäminen edellyttää uutta kalustohankintaa pikaisella aikataululla. Kalustohankinnan osalta tulee tutkia 2-kerroskalustoa ratkaisuna kaluston kapasiteettikysymykseen. Nyt käytössä olevat Sm2-junat ovat elinkaarensa päässä, eikä niillä pystytä tarjoamaan luotettavasti nykyistäkään liikennettä. Alueelliset liikennekohteet edellyttävät myös kalustoa, joiden hankintaan tulee varautua osto- ja velvoiteliikenteen kalustohankinnan yhteydessä.

Alueellisen junaliikenteen operoinnin ja kaluston kunnossapidon kustannustehokkuus edellyttää myös varikkotilojen ja –palvelujen saatavuuden turvaamista ja kehittämistä. Uusi kiinteistöyhtiö soveltuu parhaiten toteuttamaan varikoiden kehittämistä käytännössä, mutta valtion tulee olla myös varikkoja osana rataverkon strategista kokonaiskehittämistä ohjaava rooli ja erityisesti sijoituspaikkojen järjestämisestä vastaava viranomaistaho, esim. Väylävirasto.

Liityntäpysäköinti on keskeinen osa toimivaa matkaketjua ja sillä voidaan houkutella käyttäjiä laajalta alueelta raideliikenteen piiriin. Osto- ja velvoiteliikenteen kehittämisen sekä junaliikenteen kilpailun avaamisen yhteydessä tulee ottaa huomioon myös liityntäpysäköinnin edellytykset. Valtion ja Helsingin seudun kuntien MAL-sopimuksen 2016-2019 mukaan liityntäpysäköinnin kustannukset jaetaan valtion ja kuntien kesken. Seudullisesti merkittäviä liityntäpysäköintialueita HSL-alueen ulkopuolisilla juna-asemilla ovat: Ainola, Haarajoki, Hyvinkää, Järvenpää ja Mäntsälä. Uusia liityntäpysäköintipaikkoja näille alueille esitetään autoille n. 600 ja pyörille n. 1200. Yhtään kohdetta ei ole toteutettu MAL-sopimuksen kustannusjaon mukaisesti, vaan kunnat ovat joutuneet rahoittamaan kohteita itse. Valtion tulee hoitaa rahoitusvastuunsa seudullisissa liityntäpysäköintikohteissa.

Lippujärjestelmä ja matkustajalaskennat

VR:n ja HSL:n välillä on tällä hetkellä voimassa lippujen yhteiskäyttöisyyttä koskeva järjestely, joka mahdollistaa matkustamisen kaikissa lähiliikennejunissa HSL-alueen sisällä molempien osapuolten lipuilla. HSL edellyttää järjestelyn jatkoa myös tulevan sopimuksen aikana, koska Tuusulan ja Järvenpään junaliikenne perustuu lippuyhteistyösopimukseen ja tarjonta on järjestetty Liikenne- ja viestintäministeriön osto- ja velvoiteliikenteenä.

VR:n matkaliput kelpaavat HSL-alueen sisällä HSL-liikenteen junissa tehtävillä vaihtomatkoilla. VR-liput eivät kelpaa matkustamiseen kokonaan HSL-alueen sisällä tehtävillä matkoilla. Kokonaan HSL-alueen sisäisillä matkoilla matkustaminen tapahtuu HSL-lipulla. HSL:n tariffijärjestelmän matkaliput kelpaavat HSL-alueen sisällä tehtävillä matkoilla VR-lähiliikenteen junissa.

22.10.2018

416/08.01.01.01/2018

Lähijunaliikenteen matkustajalaskentaprosessi toimii tällä hetkellä siten, että HSL jalostaa junien matkustajalaskentalaitteista tulevat matkustajamäärät tilastoiksi sekä oman liikenteensä että LVM:n ostaman liikenteen osalta. Tämä prosessi ja sen kehittäminen tulee ottaa huomioon tarkoituksenmukaisella tavalla osto- ja velvoiteliikenteen kehittämisessä ja junaliikenteen kilpailun avaamisessa.

Alueellisen liikenteen pilotointi

HSL ei esitä alueellista pilottikohdetta. HSL haluaa kuitenkin tuoda esiin, että pilottikohteiden osalta valmisteluaikataulu on erittäin tiukka. Pilotin suunnitteluvaihe päättyy helmikuussa 2019 ja aikataulusuunnittelu ja kapasiteetin haku ovat maaliskuussa 2019. Toimivien aikataulujen suunnittelu vie aikaa, eivätkä puutteellisesti suunnitellut aikataulut saisi vaikuttaa muuhun junaliikenteeseen. Tämä tulee huomioida Liikenneviraston verkkoselostuksen prioriteettisäännöissä.

HSL on myös huolissaan mitä kalustoa alueellisissa pilottikohteissa aiotaan käyttää. Alueelliset pilottikohteet eivät saa heikentää R- ja Z-junien kaluston käyttöä.

Näkökulmia markkinoiden avaamiseen

Nyt tehtävä ostoliikennekokonaisuus Etelä-Suomen osalta toimii kilpailutettavan liikennekokonaisuuden perustasona ja sen olisi hyvä olla mahdollisimman pitkälle kilpailutettavan liikennekokonaisuuden kaltainen. Jos operaattorin suoritusta kilpailutetussa liikenteessä on tarkoitus ohjata kannusteilla, tulisi vertailutaso määrittää nyt suunniteltavan liikenteen pohjalta. Tämä koskee myös matkustajamäärätietoja.

Liikenne- ja viestintäministeriön kilpailutetun junaliikenteen on tarkoitus alkaa kesäkuussa 2022. Tähän liittyen tulee kiirehtiä toimintaympäristön valmiutta monioperaattoritilanteeseen.

Lisätietoja antavat ryhmäpäällikkö Johanna Wallin p. 050 337 5685 ja liikennesuunnittelija Heikki Palomäki p. 040 661 0977

22.10.2018

416/08.01.01.01/2018

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Mari Flink
toimitusjohtajan sijainen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 22.10.2018.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.